

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет права, публічного управління
та національної безпеки
Кафедра економічної теорії,
інтелектуальної власності та публічного
управління

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ЧЕРНИШ АНГЕЛІНА МИКОЛАЇВНА
(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

УДК: 352.9:339.92
(індекс)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В
УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**
(тема роботи)

281 «Публічне управління та адміністрування»
(шифр і назва спеціальності)

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавр
кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне
джерело

А. М. ЧЕРНИШ
(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи:
СИМОНЕНКО Леся Іванівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

кандидат економічних наук, доцент
(науковий ступінь, вчене звання)

Висновок кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління

за результатами попереднього захисту: **ЧЕРНИШ Ангеліна Миколаївна**
допущена до захисту

Протокол засідання кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління № _____ від « _____ » _____ 2023 р.

Завідувач кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління

к.е.н., професор
(науковий ступінь, вчене звання) _____ (підпис)

Валентина ЯКОБЧУК
(власне ім'я та прізвище)

« _____ » _____ 2023 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти **ЧЕРНИШ Ангеліна Миколаївна** захистила
(прізвище, ім'я, по батькові)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____
за національною шкалою _____

Секретар ЕК

(науковий ступінь, вчене звання) _____ (підпис)

Настасія ПУГАЧОВА
(власне ім'я та прізвище)

АНОТАЦІЯ

Черниш А. М. Модернізація системи публічного управління в умовах євроінтеграції. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Робота на здобуття освітнього ступеня «Бакалавр» зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» – Поліський національний університет, Житомир 2023.

Дана кваліфікаційна робота присвячена дослідженню модернізації системи публічного управління в умовах євроінтеграції. Виокремлено досвід публічного управління в країнах Європи, а також розглянуто можливості його адаптації в Україну. Проаналізовано дії України в напрямку інтеграції з Європейським Союзом.

Ключові слова: модернізація, публічне управління, влада, орган публічного управління, євроінтеграція, державне управління, місцеве самоврядування

SUMMARY

Chernysh A. M. Modernization of the public administration system in the conditions of European integration. - Qualification work on manuscript rights.

Work towards obtaining the educational degree "Bachelor" in the specialty 281 "Public management and administration" - Polissia National University, Zhytomyr, 2023.

This qualification work is devoted to the study of the modernization of the public administration system in the conditions of European integration. The experience of public administration in European countries is singled out, as well as the possibilities of its adaptation to Ukraine are considered. The actions of Ukraine in the direction of integration with the European Union are analyzed.

Key words: modernization, public administration, power, public administration body, european integration, state administration, local self-government.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ПРИРОДА І ФУНКЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ.....	6
Висновки до першого розділу	14
РОЗДІЛ 2. ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ ВИБІР УКРАЇНИ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ЗМІН В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ	15
Висновки до другого розділу.....	23
РОЗДІЛ 3. ГАРМОНІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ З ЄВРОПЕЙСЬКОЮ	25
Висновки до третього розділу	29
ВИСНОВКИ.....	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	32
ДОДАТКИ	37

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Публічне управління в сучасному світі стає все більшим фактором розвитку держави та досягнення її стратегічних цілей. У контексті євроінтеграції та зміцнення національної безпеки, публічне управління виконує ключову роль у формуванні та втіленні стратегій, політик та механізмів, які сприяють взаємодії територіальних громад з метою досягнення спільних цілей та забезпечення стійкого розвитку. Євроінтеграція вимагає від держави переходу до європейських стандартів у всіх сферах життя, включаючи економіку, політику, правову систему та соціальні стандарти. У цьому контексті публічне управління виступає як важлива ланка в реалізації реформи та модернізації державного апарату з метою підвищення його ефективності та відповідності європейським стандартам. Публічні установи мають забезпечити прозорість, відкритість та відповідальність у своїй діяльності, а також забезпечити ефективну комунікацію з громадськістю та зацікавленими сторонами. Це створює умови для широкого залучення громадськості до прийняття рішень, їх контролю та реалізації, а також посилення довіри до державних інституцій. Так як Європейський Союз має адміністративні критерії вступу, які обов'язкові до виконання, особливої уваги у науковців набуває вивчення «європеїзації» національної системи державного управління та її наближення до стандартів застосовуваних в ЄС. Все це робить питання дослідження європейських традицій державного управління актуальним.

Дослідженню публічного управління в Україні та за кордоном науковцями приділена величезна увага. Дану проблему в Україні висвітлювали: А.В. Біла, М.М. Білинська, С.О. Борисевич, М.П. Бублій, Ю.П. Битяк, К.Л. Бугайчук, Н. М. Вдовенко, Н.Л. Гавкалова, С.О. Гайдученко, А.О. Дегтяр, О.С. Дніпров, Б.А. Карпінський, О. С. Качний, А.В. Клименко, А.А. Клочко, Ю.В. Ковбасюк, С.М. Коник, М.І. Лахижа,

І. Л. Литвинчук, І.О. Личенко, Ю.І. Лях, В.В. Мамонова, Н.П. Матюхіна, В. В. Мареніченко, О.Ю. Оболенський, В. В. Сиченко, Г.М. Трачук, О.А. Федірко, Ю.В. Федорова, С.І. Чернов, Б. Ю. Юхнов, В. П.Якобчук та інші.

Розглянута проблематика не втрачає актуальності тому, що досвід Європи може стати є основою зростання ефективності державного управління органами виконавчої влади в Україні.

Мета і завдання дослідження. Маючи на меті дослідити поняття та розкрити основні риси публічного управління в Європі та порівняти з Україною розв'яжемо наступні завдання:

- розглянемо теоретичні аспекти державного управління в Україні;
- розглянемо Європейські управлінські традиції;
- розглянемо практичні аспекти Європейського публічного управління та можливості їх адаптації до потреб України.

Об'єктом дослідження є досвід Європи в державному управлінні.

Предметом дослідження є поняття та основні дії влади в системі публічного управління країн Європи.

Методи дослідження. Для розкриття змісту євроінтеграційних процесів при написанні кваліфікаційної роботи використано загальнонаукові методи: метод узагальнень та наукової абстракції; індукції та дедукції – для теоретичного пізнання основ інтеграції економік країн Європи; методи аналізу і синтезу застосовувалися для характеристики діючої практики інтеграції економік країн Європи та України.

Інформаційна база дослідження: нормативні акти з питань інтеграції країн Європи та економіки України в світову економіку; звітні, інформаційно-аналітичні, матеріали друкованих засобів масової інформації тощо.

Особистий внесок здобувача. Виокремлено досвід публічного управління в країнах Європи, а також розглянуто можливості його адаптації в Україну. Проаналізовано дії України в напрямку інтеграції з ЄС.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Основні положення кваліфікаційної роботи були викладені в доповідях автора:

- Роль публічного управління в процесах євроінтеграції та розвитку територіальних громад [20];

- Розвиток публічного управління в контексті євроінтеграції [33].

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Основний текст роботи викладено на 38 сторінках основного тексту. Ілюстративний матеріал представлено у вигляді 1 таблиці та 5 рисунків. Структура роботи наступна: вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел (40 найменувань), додатки.

РОЗДІЛ 1.

ПРИРОДА І ФУНКЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Якість публічного управління в країні є ключовим фактором економічної діяльності країни та добробуту її громадян. Ефективне державне управління відповідає потребам громадян і бізнесу. Важливо, щоб державні органи вміли адаптуватися до мінливих обставин.

Добре функціонуюча система публічного управління забезпечує стабільну основу для розвитку бізнесу та надає високоякісні послуги громадянам і фахівцям. Це, в свою чергу, приваблює інвесторів. Це також важливий інструмент для організації роботи уряду та реалізації політичних настанов [33].

Публічне управління – це поняття, яке починає приходити на заміну в економічних науках, політології та теорії управління такому поняттю як державне управління, яке використовується в юридичних науках [18, с. 123].

Публічне управління розвивалося постійно і в різних обставинах, різними шляхами та з різних причин. Воно завжди було і є суб'єктом суспільних відносин, тому що функціонує в контакті з людиною (громадянином), служить задоволення та покращення потреб людини.

Г. М. Шумська зауважує, що побудова в сучасній Україні демократичної та економічно розвинутої держави без забезпечення ефективної співпраці між державою та громадянським суспільством є неможлива [36, с. 178].

Дослідження літературних джерел [3; 5; 12; 18; 20; 28; 33; 37] дало підставу сформулювати визначення: публічне управління – це сукупність організаційно-розпорядчих заходів, які здійснюються для реалізації суспільних інтересів органами та установами на підставі законів та у формах, визначених законом.

Об'єкт і предмет публічного управління показані на рис. 1.1.

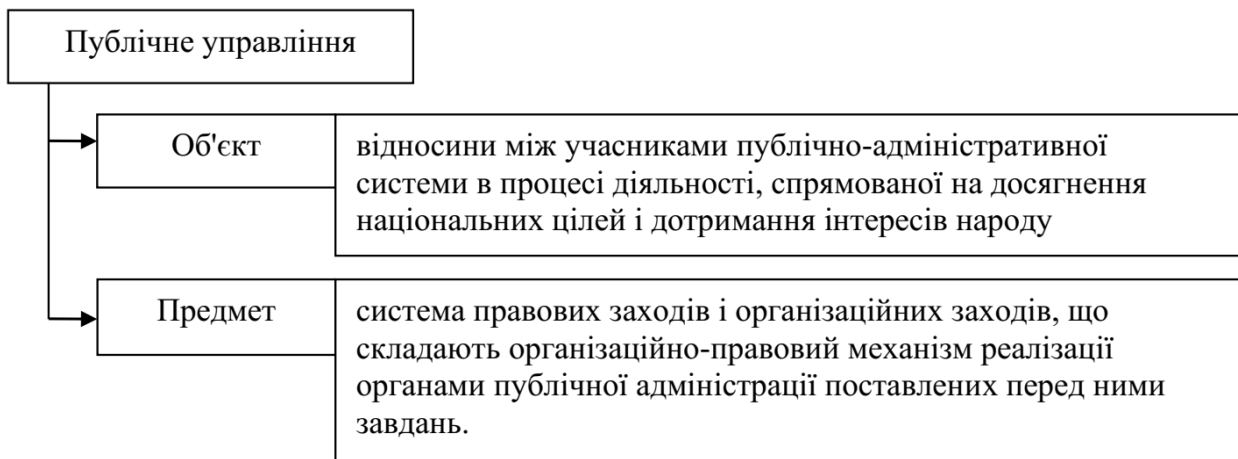

Рис. 1.1. Об'єкт і предмет публічного управління

Джерело: [15]

Окремими складовими предмету публічного управління можуть, як вважає Мельниченко Б.Б., виступати:

- координація та субординація громадських зв'язків;
- механізм керування державною системою; техніка державного управління;
- механізм самоорганізації і саморегулювання публічної системи;
- організація управління на місцевому, регіональному, національному рівнях;
- організація управлінської діяльності у законодавчих і судових органах, виконавчих і органів місцевого самоврядування;
- принципи, методи управління;
- структурні елементи системи адміністрування тощо [18].

Сфера публічного управління не вичерпується діяльністю тільки державних і місцевих органів публічної влади. К.В. Бондаренко зазначає, що «Конституція України не забороняє державі передавати окремі повноваження виконавчих органів влади недержавним організаціям, які беруть участь у виконанні функцій публічної влади» [3, с. 11].

Поділ влади – це один з наріжних каменів сучасної держави. Конституції України встановлює наступне: державна влада в здійснюється на

засадах її поділу на законодавчу, виконавчу і судову. Органи законодавчої, виконавчої та судової влади самостійні [15]. Але при цьому не слід забувати, що державна влада повинна бути єдиною, так як її джерелом в демократичній державі є народ, який не може формувати відразу кілька властей. Тому слід говорити про відносну самостійність кожної гілки державної влади – виконавчої, судової та законодавчої.

Виходячи з вищенаведеного, можна здійснити систематизацію органів влади в системі публічного управління в Україні за рівнями управління в державі наступним чином (без врахування інституцій судової гілки влади, яка має специфічну структуру) як показано на рис. 1.2.

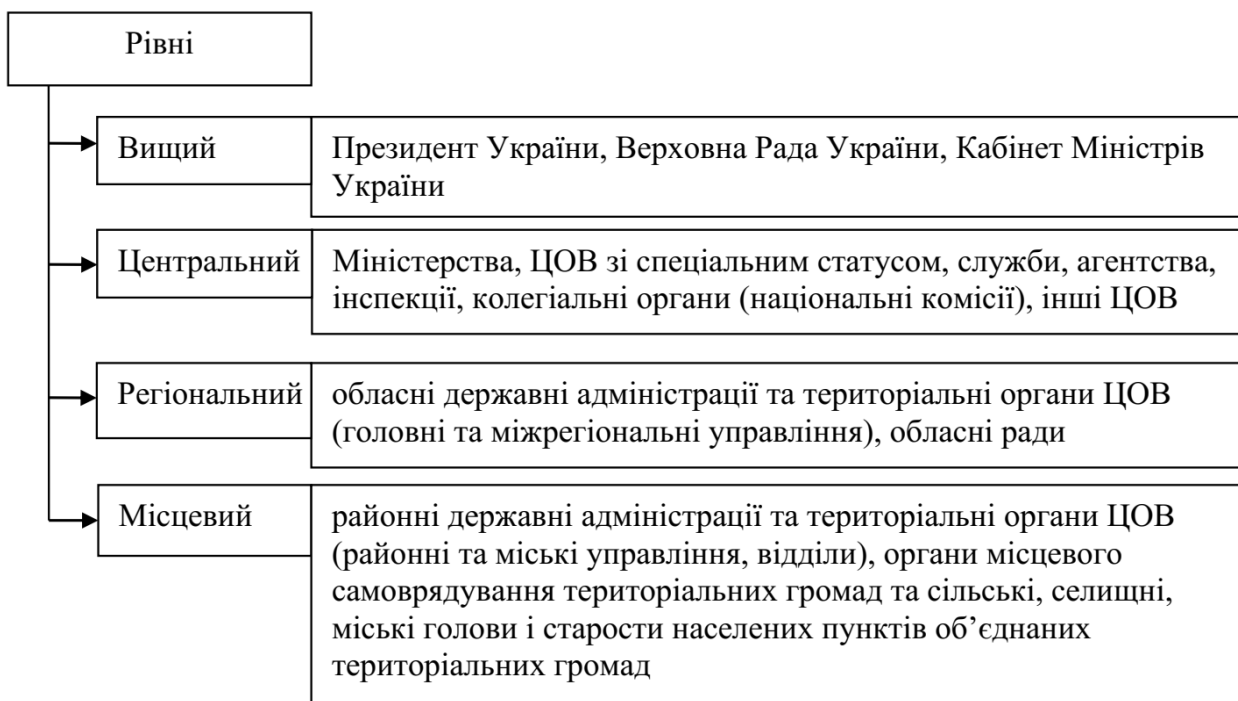

Рис. 1.2. Систематизація органів влади в системі публічного управління в Україні за рівнями управління

Джерело: побудовано на основі [15; 24; 25; 26]

Схематичне відображення взаємодії гілок влади при публічному управлінні наведено на рис. 1.3.

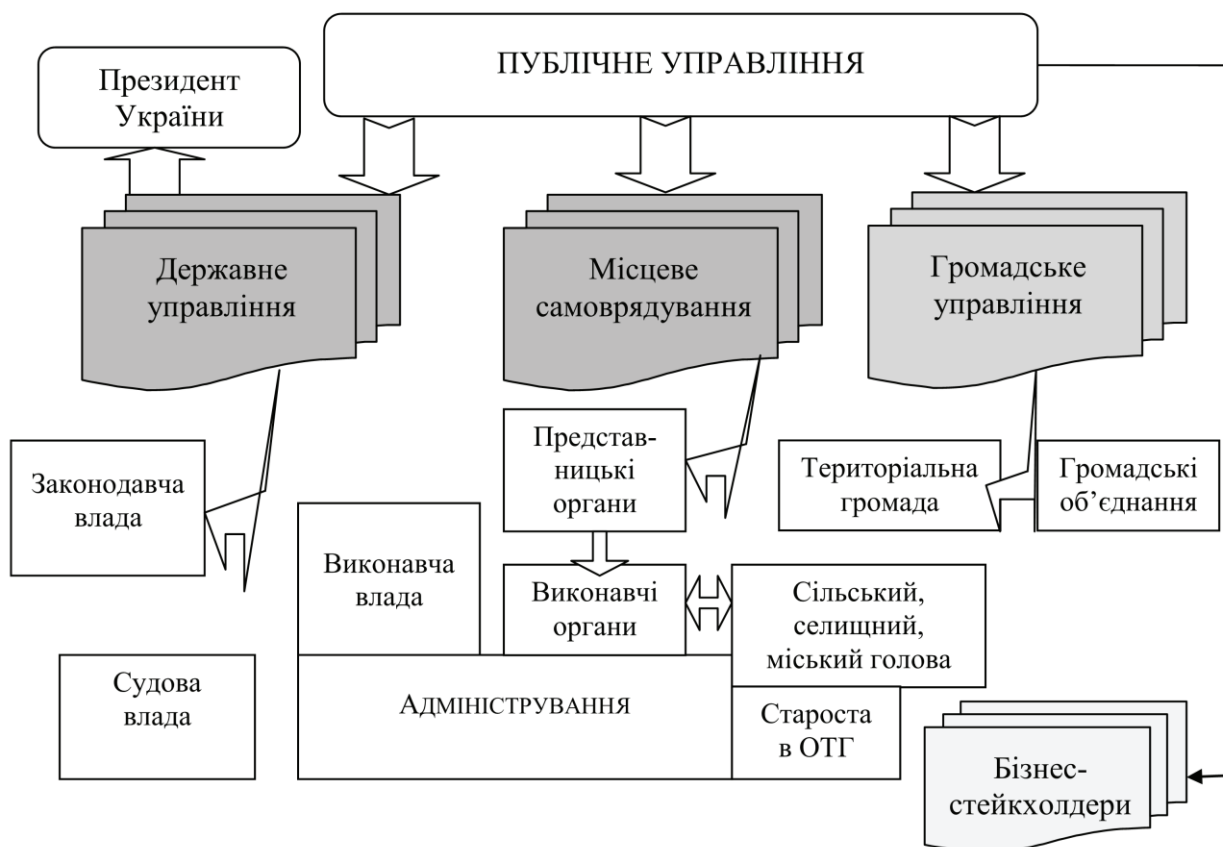

Рис. 1.3. Відображення взаємодії гілок влади при публічному управлінні і адмініструванні

Джерело: побудовано на основі [15; 24; 25; 26]

Г. М. Шумська пише, що від ефективної взаємодії органів публічної влади напряду залежать якість надання публічних послуг громадянам і бізнесу, а також високий рівень соціально-економічного розвитку країни [36, с. 178].

Публічне управління має певні особливості, що стосуються його сутності та властивостей, і виконує специфічні функції, пов'язані з функціонуванням та виконанням завдань. З дослідження Ж. Поплавської, та Н. Михальчишин робимо такі висновки:

- публічне управління діє від імені держави та від імені держави – це означає, що, перш за все, рішення, які приймає адміністрація, підкріплені авторитетом держави, а в необхідних ситуаціях рішення реалізуються за допомогою примусу. По-друге, це означає, що якщо внаслідок виконання

адміністративного рішення, що порушує закон, виникає шкода, державні органи зобов'язані її усунути;

- публічне управління завжди політичне – це означає, що воно не нейтральне і завжди діє від імені певного уряду. Діючи, воно завжди реалізує конкретні політичні цілі, сформульовані урядом. Ці види діяльності впливають на поведінку громадян, визначають і формують ставлення до влади та держави, тому вся діяльність державного управління пронизана політикою.

- публічне управління діє на підставі закону і в межах, визначених для нього – це означає, що правова основа дій і весь обсяг і правові заходи визначаються законом. Адміністрація може робити те, що їй дозволяє закон, тобто вона не може виходити за межі закону і діяти вільно;

- публічне управління повинне діяти в інтересах суспільства – це означає, що воно повинна діяти для задоволення суспільних потреб. У цьому аспекті управління має бути державною службою. Оскільки на здійснення адміністративної діяльності є витрати, стягуються збори, які визначаються законодавством;

- публічне управління діє в межах повноважень, наданих законом, що означає, що адміністративні органи мають чітко визначені повноваження, тобто вони можуть робити те, що дозволяє та вказує закон, наприклад, посвідчення пенсіонера видається Пенсійним фондом;

- публічне управління є неперсоніфікованим, тобто адміністрація здійснює діяльність, встановлену лише правовими актами – актами. Для цього призначено відповідні органи. Відповідно до цього діяльність виконує певний орган влади, а не фізична особа, яка виконує ці функції, наприклад, рішення видає голова громади як представник органу державного управління, а не особа, яка має посаду. Тому проблема завжди зводиться до кадрового забезпечення;

- публічне управління має владний характер – це означає, що органи управління оснащені заходами примусу і використовують їх у межах закону та застосовують у конкретних випадках;

- публічне управління діє за принципом керівництва і підпорядкування – це означає, що вищестоящі органи управління здійснюють управління по відношенню до нижчестоящих органів, напр. З цього випливає, що вони реалізують державну політику. Прем'єр-міністр видає постанови в рамках діяльності КМУ, міський голова щодо органів місцевого самоврядування;

- публічне управління – це колектив людей, які працюють в адміністрації, які працюють професійно і становлять професійний персонал [23].

Наведені особливості публічного управління свідчать про масштабність діяльності та завдань у формуванні стабільності суспільних відносин. Ніхто не може замінити адміністрацію в громадській діяльності.

Уряд як орган, який очолює виконавчу владу, в сучасній демократичній державі по відношенню до публічної адміністрації здійснює дві найважливіші функції: 1) урядову функцію, або функцію політичного керівництва публічною адміністрацією, яка пов'язана з визначенням і реалізацією спільних цілей і управлінських пріоритетів її діяльності; 2) адміністративну функцію, змістом якої є виконання законів і організація діяльності публічної адміністрації щодо забезпечення публічних інтересів [18].

Уряд по відношенню до інших видів влади виступає як носій виконавчої влади, яка в частині, що стосується публічної адміністрації, постає як урядова розпорядча влада. Виконавча влада публічної адміністрації проявляє себе в якості адміністративної влади [18].

Адміністративна влада публічної адміністрації пов'язана з реалізацією адміністративної функції в таких її формах, як забезпечення правопорядку і безпеки, надання публічних послуг, сприяння, підтримка, використання заходів адміністративного примусу і т. д [18, с.127].

Сутність адміністративної функції, яка реалізується публічною адміністрацією, складається в застосуванні закону до конкретних управлінських ситуацій шляхом їх створення, зміни або припинення в межах, передбачених законом, в тому числі в порядку, встановленому адміністративними процедурами. В системі поділу влади ця функція типова для виконавчої влади. Однак адміністративну діяльність відповідно до закону можуть здійснювати управлінські органи, які обслуговують функціонування законодавчої і судової гілок влади. Крім того, в управлінську діяльність по реалізації публічних сервісних функцій в сучасних умовах залучаються і недержавні організації, що забезпечують досягнення державних цілей [18].

Контрольні функції парламенту, на думку В. В. Сиченко та В. В. Мареніченко, можуть проявлятися вже безпосередньо в законотворчій діяльності парламенту: депутати і комітети в ході розробки та прийняття законів обговорюють стан справ, існуючі проблеми та дають оцінку роботі відповідальних органів державної влади. Обов'язок звітувати перед парламентом також може бути конституційно закріплена за урядом і іншими державними установами [28].

Форми і методи парламентського контролю розрізняються залежно від форми правління, державного устрою. До основних способів парламентського контролю відносяться заслуховування керівників органів виконавчої влади під час проведення в парламенті «урядової години», напрям парламентського запиту до відповідного органу, постановка питання про довіру, парламентське розслідування, резолюція осуду [23, с. 214].

При цьому виконавча влада не має права нав'язувати свою волю законодавчій владі, а може лише ініціювати законопроекти.

Третя гілка влади – судова здійснює правосуддя, тобто за великим рахунком дозволяє різні соціальні конфлікти [15].

Резюмуючи, відзначимо, що всі три гілки державної влади: виконавча, судова та законодавча тісно взаємопов'язані, так як виконують завдання по виконанні спільної мети, яка прописана в Конституції України, а саме

реалізації законних прав, свобод та інтересів людини і громадянина в усіх сферах життєдіяльності. Однак їх діяльність реалізується строго в межах відведених їм повноважень, а точніше, компетенції.

Як вважають А. О. Дегтяр та М. П. Бублій організаційна структура публічного управління – це його внутрішня будова, форма (спосіб) організації складових її елементів в систему, а також сукупність юридично зафіксованих зв'язків між ними. Елементами організаційної структури публічної адміністрації є суб'єкти, що реалізують адміністративну функцію. Між ними встановлюються певні лінійні і функціональні відносини, які отримують юридичне оформлення. Організаційна структура включає взаємопов'язані і юридично значущу роль цих суб'єктів, що фіксуються в їх компетенції і показують, як кожен з них реалізує свою частину загальної адміністративної функції [12, с.141].

Як помічають О. Л. Васильєв та О. В. Семенцова, взаємодія гілок влади при публічному управлінні і адмініструванні побудовано на підставі деяких міркувань. Здійснення організаційно-розпорядчої діяльності, яка є змістовною сутністю публічного управління, виконують як органи виконавчої влади (підготовка і реалізація рішень Верховної Ради України та розпоряджень Президента України, Кабінету Міністрів України, центральних і місцевих органів виконавчої влади, провадження власної розпорядчої діяльності в межах повноважень, встановлених законодавством), так й виконавчі органи місцевого самоврядування (організація виконання рішень відповідної місцевої ради, здійснення делегованих повноважень органів виконавчої влади, самостійний розгляд та вирішення питань, віднесених законодавством до їх відання), а також посадові особи місцевого самоврядування – сільські, селищні, міські голови, голови обласних і районних рад, старости населених пунктів об'єднаних територіальних громад [5, с.309].

Саме тому, такі види діяльності вищезгаданих суб'єктів публічного управління, а також їх діяльність щодо управління організацією-органом управління (менеджмент організації) віднесено до адміністрування.

У зв'язку з викладеним можна зробити висновок, що поняття публічне управління нерозривно пов'язане з поняттям державного управління. Публічне управління приймається державою та здійснюється її незалежними органами, а також органами місцевого самоврядування, щоб задовольнити колективні та індивідуальні потреби громадян.

Висновки до першого розділу

Публічне управління має певні особливості, що стосуються його сутності та властивостей, і виконує специфічні функції, пов'язані з функціонуванням та виконанням завдань. Публічне управління діє від імені держави та від імені держави Публічне управління завжди політичне. Діючи, воно завжди реалізує конкретні політичні цілі, сформульовані урядом. Публічне управління діє на підставі закону і в межах, визначених для нього – це означає, що правова основа дій і весь обсяг і правові заходи визначаються законом. Публічне управління повинне діяти в інтересах суспільства – це означає, що воно повинна діяти для задоволення суспільних потреб. У цьому аспекті управління має бути державною службою. Публічне управління має владний характер – це означає, що органи управління оснащені заходами примусу і використовують їх у межах закону та застосовують у конкретних випадках. Публічне управління – це колектив людей, які працюють в адміністрації, які працюють професійно і становлять професійний персонал.

РОЗДІЛ 2.

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ ВИБІР УКРАЇНИ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ЗМІН В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ

Сучасний нестабільний стан в нашій державі негативно впливає на її імідж на світовій арені, внаслідок чого Україна не може стати рівноправним партнером світогосподарських процесів. Актуальним питанням, яке стоїть перед Україною – це вибір та обґрунтування основних напрямів підвищення конкурентоспроможності економіки, завоювання міцних позицій на світовому ринку. Україна має достатні природні та трудові ресурси, сировинну базу та виробничі потужності, рівень державного управління необхідні для її розвитку як незалежної держави інтегрованої до світового господарства [9, с. 67].

Тому очевидно, що першочерговими стратегічним завданням, що передуватиме (прискорюватиме) європейській інтеграції України, на вирішення яких має бути спрямована діяльність публічного управління, науковців, бізнесу та громадськості є напрацювання плану заходів з післявоєнного відновлення та розбудови вектору європейського розвитку України, за такими напрямками:

- 1) виконання необхідних умов пришвидшення європейської інтеграції;
- 2) антикорупційна політика;
- 3) публічний аудит збитків, понесених внаслідок війни;
- 4) публічне управління будівництвом, містобудуванням, модернізацією міст та регіонів;
- 5) публічне управління відновленням та розбудовою інфраструктури;
- 6) публічне управління відновленням та розвитком економіки;
- 7) пошук нових ефективних методів публічного управління;

- 8) діджиталізація публічного управління та інших видів управлінського впливу держави;
- 9) публічне управління екологічною безпекою;
- 10) публічне управління енергетичною безпекою;
- 11) напрацювання щодо захисту прав ветеранів війни;
- 12) захист прав дітей та повернення дітей, які переміщені за кордон;
- 13) публічне управління культурою та інформаційною політикою;
- 14) сприяння модернізації та розвитку сфери безпеки і оборони;
- 15) публічне управління молоддю та спортом;
- 16) нова аграрна політика;
- 17) публічне управління освітою і наукою;
- 18) публічне управління охороною здоров'я;
- 19) сприяння поверненню громадян, які тимчасово переміщені, та їх інтеграції в суспільно-економічне життя держави;
- 20) забезпечення права громадян на участь в публічному управлінні;
- 21) сприяння розвитку військово-промислового комплексу;
- 22) публічне управління соціальним захистом;
- 23) функціонування фінансової системи, її реформування та розвиток;
- 24) публічне контроль органів юстиції [21, с. 67].

Для досягнення максимально ефективного результату по зазначених напрямках розвитку України цей процес має базуватися на основних принципах одним з яких є інтеграції в ЄС [21, с. 67].

По закінченню війни домінуючими повинні залишатися процеси міжнародної економічної інтеграції.

Головною метою інтеграційних процесів є розширення та збільшення обсягів виробництва та реалізації товарів та послуг, що в свою чергу забезпечить ефективність господарської діяльності, як окремих підприємств, так і національних економік [9, с. 67].

У 2022 році, а саме 23 червня Україна нарешті отримала статус кандидата у члени ЄС, але наш шлях до Європейського Союзу розпочався ще починаючи з 1993 року [1; 7]. Але цій події передував довгий і нелегкий шлях.

Глобальна трансформація міжнародного порядку на початку 1990-х років створила умови для реалізації прагнень української нації до незалежності. Результатом цього став Акт проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 року та результати референдуму 1 грудня того ж року. У свою чергу, паралельно з референдумом проходили вибори першого президента незалежної України, на яких переміг Леонід Кравчук [1; 7; 16].

Як і всі пострадянські країни, Україні довелося пройти через серйозні економічні зміни. Однак, порівняно з більшістю країн Східної Європи, Україна зіткнулася з труднощами у розбудові нової незалежної держави. На жаль, вона не мала власної зовнішньої політики через відсутність сталої державності (понад 300 років перебувала у складі російської імперії, а наступні 70 років – у складі СРСР). У свою чергу, комуністична система проіснувала 70 років, відіграючи значну роль не лише в економічній, але й у суспільно-просвітницькій сфері.

С.П. Червона зазначає, що ефективна політика органів державної влади України мала б шанси на реалізацію європейського вектору розвитку, якби існувала розгалужена та складна система органів державної влади, відповідальних за її реалізацію. Обмежувальний характер вимог ЄС до кандидатів на членство в Європейському Союзі (ЄС) породив переконання, що державні інституції країни, яка прагне вступу, повинні працювати бездоганно [32. с. 47].

ЄС розглядала Україну як перспективного, але складного союзника. Основними проблемами вважалися слабка економіка, відсутність демократії та залежність від росії, яка не хотіла втрачати свого панівного становища у Східній Європі та була основним енергетичним та торгівельним партнером України.

Передумовою прогресу інтеграції України до ЄС була побудова міцної інституційної основи. Для досягнення успіху в реформуванні ключових сфер політичного, економічного та соціального життя держави, що дозволило б розраховувати на перспективу членства в ЄС, необхідно було створити відповідні інституційні умови. В таблиці 2.1 розглянемо при якому з президентів, Україна наблизилася до вступу в ЄС.

Таблиця 2.1

Вектор відносини Україна та ЄС

Президент	Каденція	Кроки до ЄС
Леонід Кравчук	05.12.1991-19.07.1994	перший діалог між Україною та ЄС підписання «Угоди про співробітництво між Україною та ЄС»
Леонід Кучма	19.07.1994-23.01.2005	перша зустріч з представниками ЄС в Києві. Президент України робить заяви, що вступ в ЄС є стратегічною метою України, проте країна не готова до цього ні економічно, ні політично
Віктор Ющенко	23.01.2005-25.02.2010	Схвалено Європейською Радою спільний план дій Україна – ЄС. Переговори про угоду про вільну торгівлю між Україною та ЄС
Віктор Янукович	25.02.2010-22.02.2014	Відхід політичного керівництва України від законодавчо закріпленого курсу на європейську інтеграцію
Петро Порошенко	07.06.2014-20.05.2019	Підписано Угоду про асоціацію України з ЄС та Угоду про безвізовий режим України з ЄС. В Конституції України прописано вступ України в Європейський Союз
Володимир Зеленський	20.05.2019-до тепер	Україна отримала статус кандидата на членство у ЄС Допомога ЄС у війні проти росії

Джерело: власні дослідження

Проаналізуємо кроки України до ЄС більш докладно. 16 червня 1994 року відбувся перший діалог між Україною та ЄС, початком якого стало підписання «Угоди про співробітництво між Україною та ЄС», яка діяла 10 років. Тривалий процес ратифікації угоди було закінчено 1998 року, адже вона має бути ратифікована всіма країнами-учасницями, яких тоді нараховувалося п'ятнадцять. У 1998 році Україна вперше заявила про своє бажання стати частиною ЄС [1; 7; 16].

Україна підписала угоду в 1994 році в Люксембурзі, як перша з колишніх республік СРСР. Верховна Рада України ратифікувала цю угоду 10

листопада, але ратифікація в країнах ЄС зайняла більше часу. З метою уможливлення розвитку торговельних контактів 1 червня 1995 р. було створено т. зв тимчасова угода, яка вводить більшість економічних положень Угоди про партнерство та співробітництво, яка набула чинності 1 лютого 1996 року. Угода про партнерство та співробітництво набула чинності 1 березня 1998 року та була укладена на наступний період у 10 років, після чого її можна було продовжити за взаємною згодою. Угода створила правові, політичні та економічні основи відносин між ЄС та Україною [40].

Тодішня структура політичних дискусій була скромною: щорічна зустріч між «трійкою» ЄС та керівництвом України і деякі міжвідомчі консультації. Сама перша зустріч відбулася у Києві в 1997 році. І перше засідання найвищого рівня, і інші не призвело до значних змін у застереженому підході ЄС до України. Лідери зосереджувались в основному на посткомуністичному економічному переході та правах людини, а також на питаннях, пов'язаних із наслідками катастрофи Чорнобильської АЕС та її стримуванням [1; 7; 16].

З метою реалізації положень Угоди про партнерство та співробітництво створені органи двостороннього співробітництва, в т.ч Саміт Україна-ЄС, Рада співробітництва, Комітет співробітництва та Комітет парламентського співробітництва. Саміт Україна-ЄС мав стати механізмом двостороннього політичного діалогу на найвищому рівні, який мав відбуватися раз на рік. Лише після набуття чинності Угода про партнерство та співробітництво отримала формально-правову основу. Він вважався найважливішим форумом для відносин, де обговорювалися всі питання двосторонніх відносин. У 1998 р. у Києві було підписано Стратегію інтеграції України до ЄС, яка окреслила основні напрями інтеграційного процесу. У свою чергу, у 1999 році в Гельсінкі була прийнята Спільна стратегія ЄС щодо України. Він визначав стратегічні цілі щодо України, які включали, серед іншого, розширення економічного співробітництва та прагнення до створення ринкової економіки. На підставі вищезазначеної стратегії можна зробити висновок, що

Україна розглядалася як країна, яка навіть у віддаленій перспективі не розглядалася кандидат в члени [40].

Президент Леонід Кучма проголошував, що до 2007-2011 років Україна виконає всі вимоги щодо членства в ЄС, але, як нам відомо цього ніколи не сталося [1].

Помаранчева революція у 2004 році наблизила Україну до ЄС, прозахідний президент Віктор Ющенко озвучив план із чотирьох пунктів: 1. визнання України ринковою економікою, 2. вступ до Світової організації торгівлі, 3. асоційоване членство в Європейському Союзі, 4. повне членство.

Після помаранчевої революції у 2005 році Європейський Парламент майже одногосно (проти 19 голосів за 467) підтримав пропозицію, у якій Європарламент заявив, що хоче тісніших зв'язків з Україною з огляду на можливість членства в ЄС. Хоча до переговорів про членство в ЄС було ще далеко, Європейська комісія заявила, що майбутнє членство в ЄС не буде виключено. Відповідаючи на байдужість Єврокомісії, президент Віктор Ющенко заявив, що має намір подати заявку на членство в ЄС «найближчим часом» і має намір змістовно вивчити відносини України зі Співдружністю Незалежних Держав для забезпечення інтеграції в ЄС. Кілька лідерів ЄС висловили свою рішучу підтримку тіснішим економічним зв'язкам з Україною, але більше не підтримували такі заяви безпосередньо [1; 7; 16].

В кінці березня 2005 року міністр закордонних справ Польщі Адам Даніель Ротфельд наголосив, що Польща докладатиме всіх зусиль, щоби сприяти прагненню України досягти інтеграції в Європейському союзі, досягти статусу ринкової економіки та досягти вступу до Світової організації торгівлі.

Через деякий час проведене опитування шести найбільших країн ЄС, показало, що європейська громадськість із вищою ймовірністю прийме Україну як майбутнього члена ЄС, ніж будь-яку іншу країну, яка в той час не була офіційним кандидатом.

У березні 2007 року розпочалися переговори між ЄС та Україною про нову «більш ширшу угоду». Було досягнуто домовленості, що Україна та ЄС розпочнуть паралельні переговори щодо створення зони вільної торгівлі.

Спільний план дій Україна – ЄС був схвалений Європейською Радою у лютому 2005 року. Він ґрунтувався на Угоді про партнерство та співробітництво (була прийнята 1994 році) та мав забезпечувати, на думку Європейської Комісії, найбільш осяжну та амбіційну основу для спільної роботи з Україною у всіх ключових напрямках реформ.

Перший орган координації діяльності України в рамках інтеграції з ЄС було створено лише 16 липня 2008 року. Було створено Бюро координації європейської та трансатлантичної інтеграції (ВКІЕТ), яке через два роки було перетворено на Бюро координації європейської інтеграції (ВКІЕ). До основних функцій Офісу входили: моніторинг процесу інтеграції з ЄС, підготовка пропозицій щодо вдосконалення цього процесу, організація зустрічей між структурами України та ЄС, участь в інформуванні громадськості про діяльність Кабінету Міністрів України у сфері інтеграції з ЄС, участь у реалізації проектів зовнішньої фінансової допомоги та підготовка нормативно-правових актів. Створення Управління було очікуваним кроком, який мав суттєво покращити діяльність Києва, але основним недоліком, який перешкоджав його функціонуванню, було те, що воно було лише одним із підрозділів Секретаріату Кабінету Міністрів [40].

У травні 2010 року президент Віктор Янукович дав обіцянку прийняти в червні 2010 року нормативні акти, необхідні для створення зони вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом. Віктор Янукович не очікував на швидке скасування віз між Україною та країнами-членами ЄС і швидке створення зони вільної торгівлі до березня 2011 року. В 2013 році дія уряду щодо відхилення зближення з ЄС спровокували хвилю протестів, які переросли у Революцію Гідності, що розпочалася 21 листопада 2013 року як супротив проти відхилення політичного керівництва країни від законодавчо

закріпленого курсу на європейську інтеграцію та подальшою відмовою від цього курсу [1; 7; 16].

У лютому 2014 року українцям таки вдалося позбутися проросійського президента, але тоді відбулася анексія Криму, яку ЄС засудив як явне порушення росією українського суверенітету та територіальної цілісності. ЄС в той час заморозив активи та заблокував в'їзд до ЄС росіян та українців, яких були винні у війні в Україні.

У березні 2014 року, за каденція Петра Порошенка було підписано політичну частину Угоди про асоціацію України з ЄС, а 27 червня економічну [1; 7; 16].

Верховна Рада України разом з Європейським парламентом синхронно (в режимі телемосту) ратифікували цю Угоду 16 вересня 2014 року; президент Петро Порошенко одразу в Раді підписав закон про ратифікацію. Формування відносин України і ЄС на той час відбувалося під тиском росії.

З кінця лютого 2019 року вступ України в Європейський Союз було прописано в Конституції України, що унеможливило зміну зовнішньої політики України без референдуму.

За президенства Володимира Зеленського 3 листопада 2021 року, депутати ухвалили рекомендації для КМУ щодо необхідності перегляду (зміни) умов та норм Угоди про асоціацію з ЄС, прийнятої у 2014 році, для оптимізації вигід для України. Тим не менш євроінтеграція України продовжилась.

Після початку повномасштабного нападу Росії на Україну 24 лютого 2022 року Європейський Союз вирішив активізуватися з наданням Україні статусу кандидата на вступ. Історична подія отримання статусу кандидата на членство у ЄС відбулася 23 червня 2023 року.

Рис 2.1. ілюструє вигоди від розвитку взаємного співробітництва між Україною та ЄС з урахуванням особливостей національної економіки.

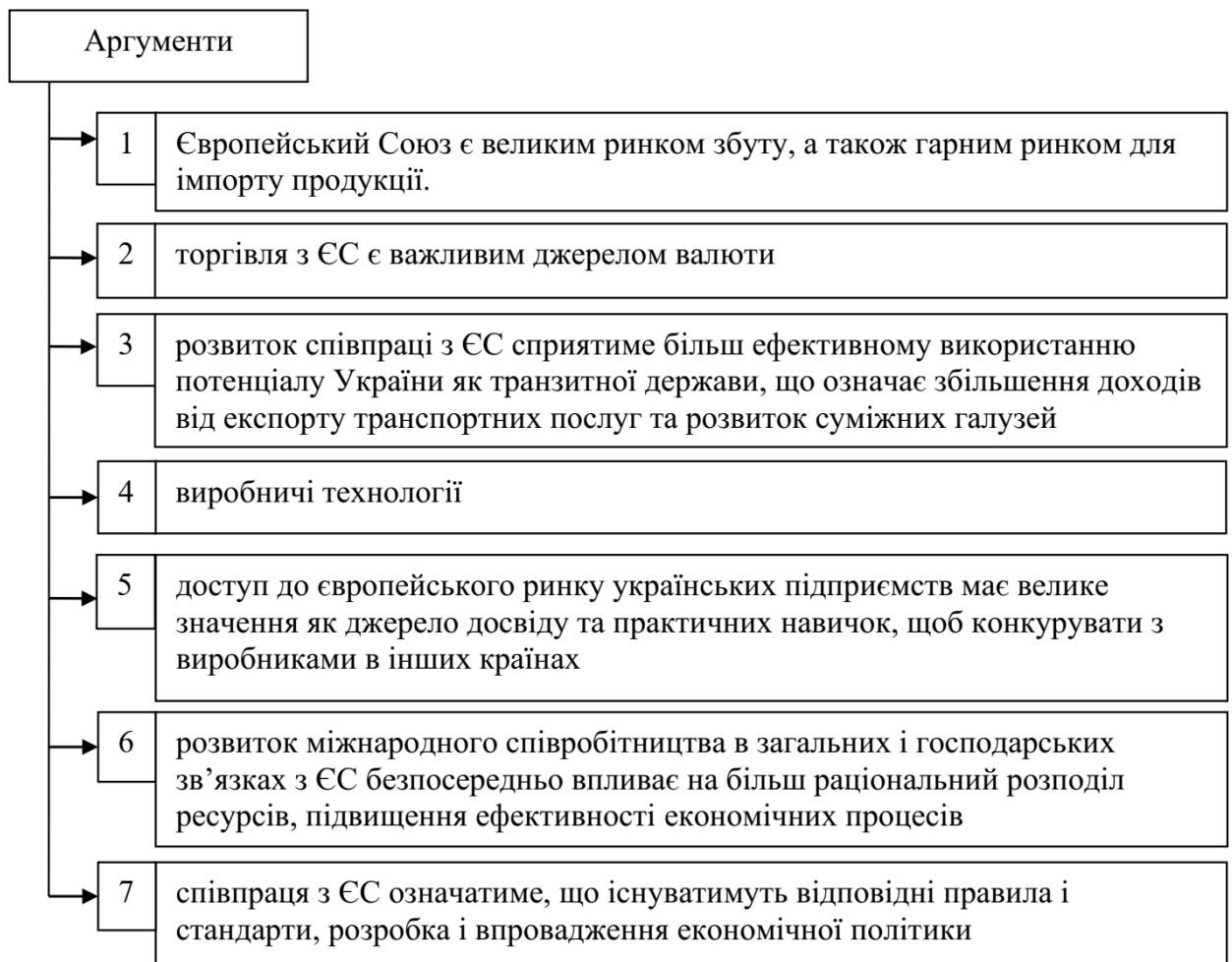

Рис. 2.1. Аргументи на користь розвитку взаємного співробітництва між нашою країною та ЄС

Джерело: власні дослідження

Співпраця з ЄС буде не можлива, якщо не існуватимуть відповідні правила і стандарти, не буде розробки і впровадження ефективної політики прозорості виробничої і комерційної діяльності на ринку.

Висновки до другого розділу

Минуло майже 30 років з моменту проголошення Україною незалежності та проголошення європейського напрямку розвитку. З початку своєї незалежності Україна декларувала наближення до ЄС, але процес інтеграції України до ЄС характеризувався на той час досить великою дозою

невизначеності через суперечливий характер дій влади. Серйозна сьогодняшня криза в Україні свідчить про важливість твердої політики, спрямованої на зміцнення відносин з ЄС. У свою чергу, процес інтеграції України до ЄС гальмується нечіткою інституційною системою.

РОЗДІЛ 3.

ГАРМОНІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ З ЄВРОПЕЙСЬКОЮ

Під моделлю європейського державного управління розуміють унікальну сукупність характеристик, що відрізняють систему державного управління в цій країні (групі країн) від таких самих систем в інших країнах [33]. Європа це 48 незалежних держав та 8 залежних територій, що належать 4 державам з унікальним історичним досвідом та політичною культурою, що втілилися в системі державного управління кожної країни. Природним є прагнення до впорядкування цього розмаїття на типи, моделі державного управління. Найпоширенішим є поділ на англосаксонську, німецьку, скандинавську моделі [17]. Однак така типологізація не єдина.

Фахівці звертають увагу на те що «до англосаксонської моделі в Європі, окрім самої Англії, можна віднести хіба що Мальту, і то із застереженнями. Німецька модель включає Німеччину та Австрію. Швейцарія, за практично одностайним визнанням дослідників, є унікальне явище з домінуванням федеративних механізмів і методів прямої демократії в більшості сфер державного управління. «Наполеонівський» тип, можливо, включав Італію до адміністративної реформи 1992-1997 рр., та й головним чином у плані схожих із Францією принципів організації державної служби» [33].

При цьому системи державного управління вдосконалюються за рахунок врахування досвіду та практик. Наприклад, до французької моделі відносять організацію державної служби в Греції, включення в цю ж групу Іспанії є спірним. Типологічна спільність держуправління у Швеції, Данії та Норвегії, Фінляндії очевидна і безперечна.

Класичним прикладом «європейської моделі» державного управління є найстаріша демократія світу – Англія [17].

Найбільш важливими рисами європейської моделі державного управління вважають такі [33]:

- Парламентська система правління. Сьогодні, якщо виходити не з конституції, а з політичної практики, про парламентсько-президентську систему або президентську можна говорити в основному щодо Франції, де вага президента у зовнішній політиці та безпеці залишається на традиційно високому рівні;

- багатопартійність коаліційних урядів. Якщо додати до цього широке поширення урядів меншини, що залежать від частини партій, що не входять в уряд (Іспанія, Данія, Норвегія, Швеція), то можна говорити про повне переважаючого консенсусного механізму у формуванні виконавчої влади;

- децентралізація влади – перенесення зростаючого обсягу повноважень та функцій з центрального на регіональний чи місцевий рівень;

- незалежність і чіткість роботи судів всіх видів та інстанцій, у тому числі і конституційних судів, що обмежують всевладдя парламентів [33].

Організація державної та муніципальної служби у різних державах ЄС істотно відрізняється і несе на собі відбиток національних традицій. Проте загальними принципами є виразна законодавча регламентація, соціальна захищеність держслужбовців та гідне грошове утримання [33].

Еволюційний досвід розвитку моделей управління в розвинених країнах для України, звичайно, важливий. Тим більше що необхідність створення нового механізму державного регулювання була обумовлена принциповими особливостями трансформаційного періоду. Більшість інститутів, необхідних для функціонування ринку, у країні була відсутня, а економіка зазнавала найважчих структурних деформацій.

Однак механічне перенесення на Український ґрунт західноєвропейського досвіду призвело до безлічі негативних наслідків. В даний час все більше поширення отримує уявлення про те, що об'єктивні особливості України занадто далекі від європейських реалій, щоб просте переймання зарубіжних практик могло призвести до успіху.

До цих відмінностей віднесемо наступне: відносна слабкість комунікацій та розрідженості єдиного інформаційного простору порівняно окремих територій; деградація матеріально-технічної бази низки галузей економіки, інфраструктури та життєзабезпечення населення; виняткові за глибиною відмінності соціально-економічного розвитку територій; суттєві демографічні диспропорції, соціальна та фізична деградація частини населення; особливий тип ментальності населення [33].

Найважливішою відмінністю української моделі держуправління є її перехідний (змішаний) характер. У державах Центральної та Східної Європи перехідний період завершився досить швидко через те, що вже перші постсоціалістичні режими зробили однозначний вибір на користь членства в ЄС при виконанні всіх відповідних вимог щодо реформування системи держуправління. В Україні її і пострадянських державах, крім прибалтійських республік, такі орієнтири були відсутні, і пошук своєї моделі держуправління здійснювався і здійснюється сьогодні шляхом спроб і помилок. Хоча Україна робить всі кроки, щоб стати повноправним учасником ЄС [35].

Чиновництво в Україні є об'єктом загального зневажання з боку ЗМІ та недобросовісних політиків, як би забувають про те, що вони самі є вищими державними службовцями і, по суті, повинні нести безпосередню політичну відповідальність за підбір кадрів, їх кваліфікацію та моральність [8].

Вітчизняний досвід державного управління та досвід успішних перетворень у цій галузі країн Євросоюзу свідчить, що в Україні необхідні наступні заходи (рис. 3.1) у політичній та адміністративній сферах:

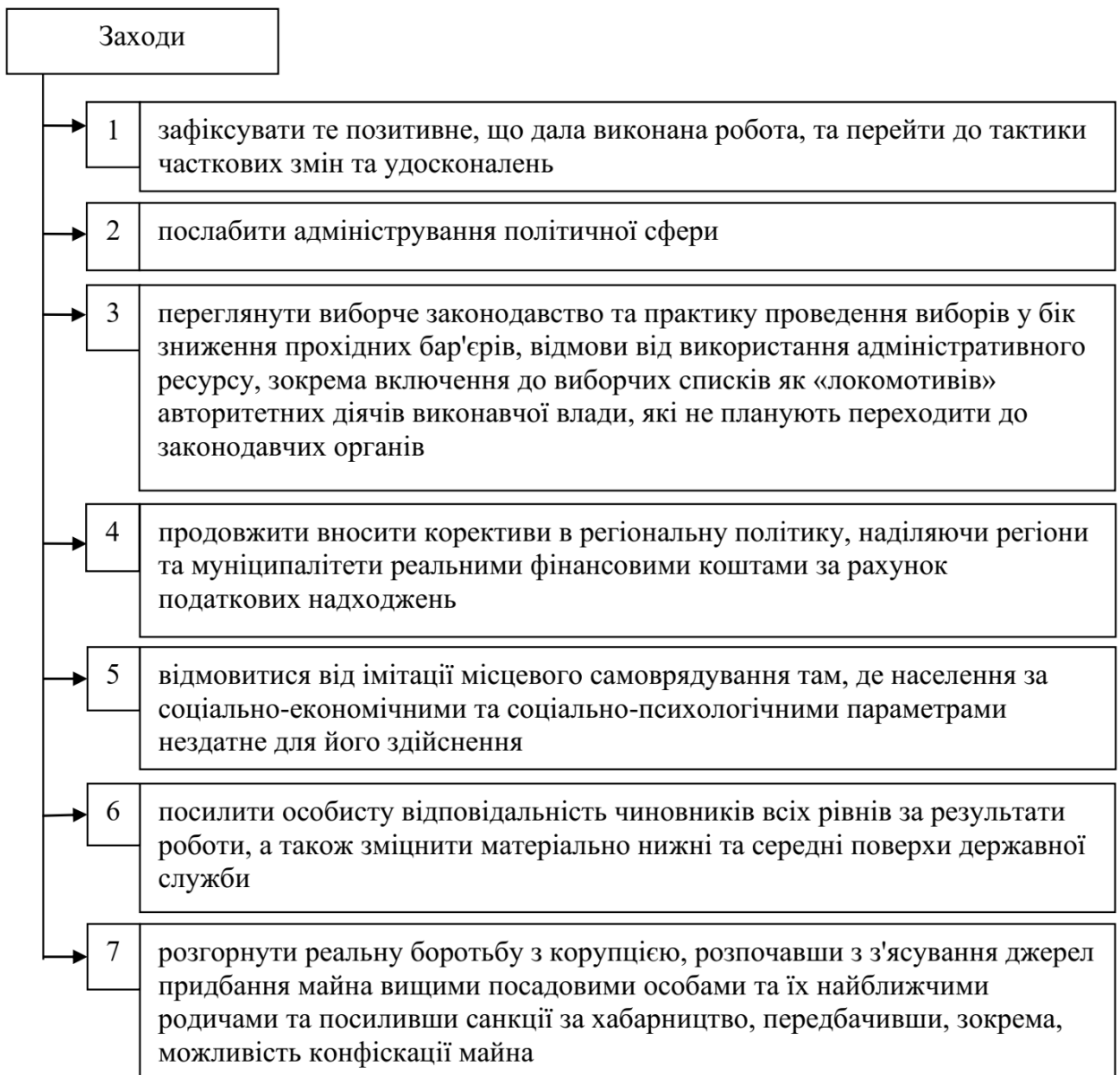

Рис. 3.1. Заходи у політичній та адміністративній сферах

Джерело: власні дослідження

Послаблення адміністративного втручання у політику, підвищення ролі парламентів всіх рівнів, розумна децентралізація прийняття рішень можуть поступово створити умови для переходу до більш ефективної моделі державного управління.

Інституційну спроможність України в контексті інтеграції з ЄС підвищує також наявність органів публічного управління зі спеціальним статусом, діяльність яких тісно пов'язана з реалізацією курсу України на інтеграцію з ЄС: Національне антикорупційне бюро, Держприкордонслужба,

Держмитслужба, Національне агентство з енергоефективного використання енергоресурсів, Державний комітет України з питань технічного регулювання та харчової політики, Координаційно-консультаційний центр з питань законодавства, Головне управління Держслужби спільно з Центром адаптації Державна служба стандартів ЄС, Національне агентство з іноземних інвестицій та розвитку, Державне агентство з інвестицій та інновацій, Державна міграційна служба України та Державний комітет з питань регуляторної політики та підприємництва тощо.

Висновки до третього розділу

Отже, створено ряд інституцій заради інтеграції України в ЄС. Дослідження, однак, доводять, що дані інституції досить часто мають лише дорадчий характер або не мають чітко сформульованих повноважень. Як наслідок, дані установи розглядаються як другорядні та не можуть приймати самостійні рішення. Для того, щоб упорядкувати процес інтеграції України до ЄС, існуючі інституції мають бути оснащені низкою інструментів, що підтримують їх функціонування. Проте необхідною умовою було б запровадження жорсткого розподілу компетенцій між ними або їхніми окремими підрозділами.

ВИСНОВКИ

1. Публічне управління – це сукупність заходів, організаційно-розпорядчих заходів і заходів, які здійснюються для реалізації суспільних інтересів суб'єктами господарювання, установами та органами влади на підставі законів у формах, визначених законами, або це система організована з метою постійного і системного забезпечення виробництва спільних благ, або як громадська місія, що полягає головним чином (хоча не виключно) в дотриманні законів, наділена для цього державною владою та матеріально-технічними засобами.

Організаційна структура публічного управління – це його внутрішня будова, форма (спосіб) організації складових її елементів в систему, а також сукупність юридично зафіксованих зв'язків між ними. Елементами організаційної структури публічної адміністрації є суб'єкти, що реалізують адміністративну функцію. Між ними встановлюються певні лінійні і функціональні відносини, які отримують юридичне оформлення. Організаційна структура включає взаємопов'язані і юридично значущу роль цих суб'єктів, що фіксуються в їх компетенції і показують, як кожен з них реалізує свою частину загальної адміністративної функції.

2. ЄС розглядає Україну як перспективного, але складного союзника. Основними проблемами вважалися слабка економіка, відсутність демократії та війна з росією, яка не хоче втрачати свого панівного становища у Східній Європі і раніше була основним енергетичним та торгівельним партнером України та Європи. Після початку війни Європейський Союз активізував роботу з наданням Україні статусу кандидата на вступ, Україна отримала статус кандидата на членство у ЄС.

3. В даний час можна говорити про формування європейської «рамкової моделі» державного управління, яка досить еkleктична і включає наступні напрямки: інформатизація та дебюрократизація, децентралізація (деконцентрація, аутсорсинг), приватизація та запровадження економічних

інструментів регулювання управлінських процесів; сервісне адміністрування, корпоратизація в державному секторі; принципи «належного управління» («good governance») та «активізуючої держави». Державні структури виступають у ролі посередника, надаючи надалі суспільству діяти самостійно. Загалом така держава лише встановлює рамки відповідальності для громадян і сприяє розвитку громадянської та ділової активності. Однак дана «рамкова модель» не претендує на повноту, оскільки державне управління в країнах ЄС базується на культурній гетерогенності та партикуляризмі, що безпосередньо відображається в системах державного управління кожної окремої європейської країни.

Слід зазначити, що навіть перемога у війні проти росії та забезпечення всіх необхідних умов не гарантує ефективності політики держави щодо інтеграції до ЄС. Умова цього – дерадянізація. Ці установи чи органи досі працюють за старими радянськими методами, які зараз не можуть бути ефективними. Українські державні інституції зазнають постійного тиску з боку правлячих партій, які часто використовують у своїх цілях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Асірян С. Р., Семенченко Т. В., Лещенко О. Ю. Етапи вступу України в Європейський Союз та майбутні перспективи. *Економіка. Фінанси. Право*. 2022. № 11(1). С. 10-16.
2. Білорус О. Глибоке дослідження проблем подолання дивергентних тенденцій в економіках України і країн Європейського Союзу. *Журнал європейської економіки*. 2022. Т. 21, № 2. С. 223-225.
3. Бондаренко К.В. Державне управління і публічне адміністрування: співвідношення понять. 2017. *Legea și Viața*. № 303 (3/2). С. 10-13/
4. Борзенко О. О., Панфілова Т. О. Балканські країни на шляху до європейського союзу: досвід для України. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку*. 2022. № 29. С. 13-26.
5. Васильєв О. Л., Семенцова О. В. Формування системи публічного управління в Україні. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2017. № 58 (спец. вип.). С. 308-309.
6. Васиньова Н. С. Диджиталізація публічного управління в Україні: тренд чи вимога часу? *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. 2022. Т. 33(72), № 6. С. 48-52.
7. Віднянський С. Україна – Європейський Союз: новий етап взаємовідносин в умовах російсько-української війни 2014-2022 рр. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. 2022. Вип. 31. С. 10-37.
8. Воронецький О. Особливості міжнародної суб'єктності Європейського Союзу: місце у постбіполярному порядку. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*. 2022. Т. 46. С. 62-68.
9. Галазюк Н. М., Зелінська О. М. Інтеграція України у світове господарство в сучасних умовах *Економічні науки*. 2017. Вип. 14. С. 67-72.
10. Герасимюк Л. С., Тарасюк Л. М. Інформаційно-комунікаційні технології як чинник трансформації процесу формування іміджу органів

публічного управління. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. 2022. Т. 33(72), № 3. С. 42-45.

11. Десятнюк О. М., Ткачик Ф. П., Марченко Л. І. Особливості податкової гармонізації в Європейському Союзі в умовах турбулентності. *Наукові праці НДФІ*. 2022. Вип. 1. С. 24-33.

12. Дегтяр А. О., Бублій М. П. Напрями інституціоналізації публічного адміністрування в Україні. *Креативний простір*. 2021. № 2. С. 141-143.

13. Дніпров О. С. Місце Кабінету Міністрів України в системі суб'єктів публічного адміністрування. *Актуальні проблеми правознавства*. 2020. Вип. 3. С. 44-48.

14. Кожушко А. О. Стратегія спільних інновацій у публічному управлінні: європейський досвід. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2019. Вип. 3. С. 69-78.

15. Конституція України: основний Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР, в редакції від 1 січня 2020 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 26.04.2023 року).

16. Костиця І. О., Міщенко А. Б. Україна в орбіті геополітичних інтересів Європейського Союзу. *Epistemological studies in philosophy, social and political sciences*. 2021. Vol. 4, Iss. 2. -С. 61-72.

17. Мельниченко Б. Б. Адміністративно правове забезпечення публічного управління в країнах Європейського Союзу. *Право і суспільство*. 2020. № 1(2). С. 50-56.

18. Мельниченко Б. Б. Зміст та структура адміністративно-правового забезпечення публічного управління. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка"*. 2019. Вип. 24. С. 122-133.

19. Мирошниченко А. І. Імплементация Європейського досвіду у практику сучасного публічного управління України. *Збірник наукових праць*

Університету державної фіскальної служби України. 2020. № 1-2. С. 221-238.

20. Мудревська Д.О., Черниш А.М. Роль публічного управління в процесах євроінтеграції та розвитку територіальних громад: збірник наукових праць. *«Без коріння саду не цвісти»*, Житомир: Поліський національний університет, 2022. С. 218-220.

21. Назаренко О. А., Озарко К. С. Виклики та стратегічні пріоритети публічного управління України в умовах війни. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування. 2022. Т. 33(72), № 4. С. 64-71.

22. Полосьмак К. О. Механізми реалізації в Україні європейських принципів публічного управління. Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. 2019. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2019_1_31 (дата звернення 30.05.2023).

23. Поплавська Ж., Михальчишин Н. Публічне управління та адміністрування: конкурентні виклики сучасності. Вісник економіки. 2022. Вип. 3. С. 213-217.

24. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 1 травня 1997 року № 794-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text> (дата звернення 27.04.2023 року)

25. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 року № 586-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text> (дата звернення 27.04.2023 року)

26. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17 березня 2011 року № 3166-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text> (дата звернення 25.07.2023 року)

27. Рубан Д. О. Європейські принципи публічного управління як основа удосконалення механізмів розвитку місцевої демократії. *Державне управління: удосконалення та розвиток. 2022. № 9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2022_9_18* (дата звернення 30.05.2023).

28. Сиченко В. В., Мареніченко В. В. Розвиток системи публічного управління в контексті компетентнісного підходу. *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2022. № 16. С. 576-597.

29. Стьопкін А. О. Інституціоналізація політики протидії дезінформації в Європейському Союзі. Медіафорум: аналітика, прогнози, інформаційний менеджмент. 2022. Т. 10. С. 196-208.

30. Філіппова В., Лопушинський І., Плющ Р. Наслідки сучасної міграційної політики Європейського Союзу. *Migration & law*. 2022. Vol. 2, Iss. 1-2. С. 26-40.

31. Хаджирадєва С. К., Шевцова О. В. Ефективність реалізації європейських програм підтримки реформування публічного управління в Україні. *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2021. № 13. С. 797-816.

32. Червона С. П. Моніторинг виконання плану заходів з виконання угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом у частині "Статистика та обмін інформацією". *European scientific journal of economic and financial innovation*. 2022. № 1. С. 45-56.

33. Черниш А.М. Розвиток публічного управління в контексті євроінтеграції: матеріали збірника тез круглого столу Житомир-Чернівці «Маркетинг, фінанси, ІТ: облік та управління в умовах кризи», 14 березня 2023 р. Житомир: Поліський національний університет, 2023. С 33-35.

34. Чернявська К. В. Валютна лібералізація в Україні в умовах інтеграції до Європейського Союзу: збірник тез 85 Студентської наукової конференції «Інноваційний прорив України: креативні ідеї та проекти»). КНЕУ імені В. Гетьмана. 2018. URL: <https://bit.ly/2sqXFCX>

35. Чубенко К., Генделіс Д., Бшор У. Європейський Союз, політика партнерства, НАТО, Глобальна стратегія, Європейська політика безпеки і оборони. *Зовнішні справи*. 2022. Т. 32, № 5. С. 16-23.

36. Шумська Г. М. Розробка напрямів забезпечення дієвості публічного управління як основи соціально-економічного розвитку України. *Бізнес Інформ*. 2023. № 1. С. 177-184.

37. Якобчук В. П., Литвинчук І. Л. Інституціональна архітектура інноваційних систем: європейські технології державного управління. *Науковий вісник Чернівецького університету*. Економіка. 2013. Вип. 669-671. С. 29-32.

38. Янковець Т. М., Поремський М. О. Європейський досвід застосування цифрового маркетингу в публічному управлінні в Україні. *Економіка та держава*. 2022. № 7. С. 95-101.

39. Яремко І. І. Ефективність публічного управління та адміністрування: проблеми та напрями вдосконалення процесів оцінювання. *Management and entrepreneurship in Ukraine: the stages of formation and problems of development*. 2022. Част. 4, № 1. С. 49-56.

40. Historia UE. URL: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu_pl (дата звернення 30.05.2023).